

**PLAN DZIAŁANIA
KT 308
ds. oceny uwalniania substancji niebezpiecznych
z wyrobów budowlanych**

STRESZCZENIE

KT 308 zajmuje się zagadnieniami związanymi z wyrobami budowlanymi zawierającymi w swoim składzie substancje, które uwalniane z wyrobu mogą stanowić zagrożenie dla ludzi i środowiska. Zgodnie z rozporządzeniem UE nr 305/2011 ustanawiającym zharmonizowane warunki wprowadzania do obrotu wyrobów budowlanych, ocena właściwości użytkowych wyrobów budowlanych powinna obejmować, poza technicznymi, także aspekty dotyczące zdrowia i bezpieczeństwa związane z wykorzystaniem wyrobu podczas całego cyklu jego życia, od wydobycia surowców, poprzez produkcję, wbudowanie, okres użytkowania, do rozbiórki i recyklingu. Do przygotowywanej charakterystyki wyrobu, producent ma obowiązek dołączenia informacji o zawartości w nim substancji niebezpiecznych nie tylko w związku z ochroną pracowników podczas produkcji i w trakcie wykonywania prac budowlanych oraz zagwarantowaniem bezpieczeństwa użytkownikom obiektów, ale także w przypadku porozbiórkowego recyklingu lub ponownego wykorzystania.

Opracowaniem zharmonizowanych metod badań uwalniania (i/lub zawartości, tam gdzie jest to uzasadnione) regulowanych substancji niebezpiecznych z wyrobów budowlanych zajmuje się Komitet Techniczny CEN/TC 351 *Construction products: Assessment of release of dangerous substances*. Zakres prac obejmuje uwalnianie do powietrza wewnętrznego budynków, gleby, wód gruntowych i podziemnych oraz emisję szkodliwego promieniowanie i dotyczy wyłącznie substancji niebezpiecznych (tzw. regulowanych) objętych przepisami unijnymi lub notyfikowanymi regulacjami krajów członkowskich.

Z pracami CEN/TC 351 jest ściśle związana działalność Komitetu Technicznego KT 308, która ma na celu przede wszystkim szybkie udostępnienie producentom, krajowym laboratoriom i ośrodkom badawczym norm opisujących zharmonizowane w UE metody i procedury badania uwalniania substancji niebezpiecznych z wyrobów budowlanych do środowiska. Cel ten jest realizowany przez efektywną działalność normalizacyjną, ekspercką oraz opiniowanie dokumentów europejskich i międzynarodowych.

Nie mniejsze znaczenie ma uświadomienie producentom i projektantom konieczności uwzględniania przy ocenie właściwości użytkowych wyrobów budowlanych obecności w wyrobie niebezpiecznych substancji i możliwości ich uwalniania do środowiska w określonych warunkach użytkowania. Opracowywane w CEN/TC 351 znormalizowane metody badawcze przeznaczone są głównie do kontroli uwalniania substancji niebezpiecznych do środowiska z wyrobów budowlanych przeznaczonych na rynek. Będą one sukcesywnie, wraz z kryteriami oceny, wprowadzane do

PLAN DZIAŁANIA KZ 308

DATA: 2020-10-07

Wersja: 3

Projekt uzgodniony w KT

Strona 2

zharmonizowanych norm wyrobów stanowiących potencjalne ich źródło, co nakłada na producentów, zgodnie z rozporządzeniem (UE) nr 305/2011, obowiązek ich stosowania przy ocenie takich wyrobów wprowadzanych do obrotu

1 ŚRODOWISKO BIZNESOWE KT

1.1 Opis środowiska biznesowego

Na działalność gospodarczą objętą zakresem KT znaczący wpływ mają następujące uwarunkowania polityczne, gospodarcze, techniczne, prawne, społeczne i/lub aspekty regionalne/międzynarodowe:

Środowisko biznesowe związane z działalnością KT 308 to głównie producenci wyrobów budowlanych pochodzenia chemicznego – zarówno duże firmy oraz koncerny chemiczne produkujące komponenty do materiałów budowlanych, jak również średnie oraz małe firmy wytwarzające wyroby tzw. chemii budowlanej - zobowiązani do oceny produktów przeznaczonych do wprowadzania do obrotu na rynek krajowy lub eksportujący je do UE zainteresowani przeprowadzeniem badań na potrzeby deklaracji zgodności zharmonizowanymi metodami.

Drugą dużą grupę zainteresowaną pracami normalizacyjnymi KT 308 stanowią laboratoria wykonujące badania akredytowane wyrobów budowlanych i ośrodki badawcze certyfikujące te wyroby.

Uwarunkowania prawne ujęte są w Rozporządzeniu Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) Nr 305/2011 z dnia 9 marca 2011r. ustanawiającego zharmonizowane warunki wprowadzania do obrotu wyrobów budowlanych i uchylającego dyrektywę 89/106/EWG (CPR), która już w preambule szczególny nacisk kładzie na brak szkodliwego oddziaływania obiektów budowlanych na środowisko i klimat w pełnym cyklu ich życia. Wymaganie podstawowe CPR nr 3 Higiena, zdrowie i środowisko stanowi, że obiekty budowlane muszą być zaprojektowane i wykonane w taki sposób, aby podczas ich budowy, użytkowania i rozbiórki nie stanowiły w ciągu ich całego cyklu życia zagrożenia dla higieny ani zdrowia czy bezpieczeństwa pracowników, osób je zajmujących lub sąsiadów, nie wywierały w ciągu ich całego cyklu życia nadmiernego wpływu na jakość środowiska ani na klimat, w szczególności w wyniku:

- wydzielania toksycznych gazów,
- emisji niebezpiecznych substancji, lotnych związków organicznych, gazów cieplarnianych lub niebezpiecznych cząstek do powietrza wewnątrz i na zewnątrz obiektu budowlanego,
- emisji niebezpiecznego promieniowania,
- uwalniania niebezpiecznych substancji do wody gruntowej, wód morskich, wód powierzchniowych lub gleby.

Jednocześnie rozporządzenie nr 306/2011 nakłada obowiązek uwzględniania innych krajowych przepisów oraz środków administracyjnych dotyczących ochrony środowiska, w tym powietrza, gleby i wód oraz ochrony środowiska pracy jako przepisów właściwych regulujących także zasady wprowadzania na rynek UE wyrobów budowlanych.

PLAN DZIAŁANIA KZ 308

DATA: 2020-10-07

Wersja: 3

Projekt uzgodniony w KT

Strona 3

Głównym źródłem danych o substancjach stwarzających zagrożenie dla ludzi i środowiska jest rozporządzenie Unii Europejskiej nr 1907/2006 REACH przyjęte w celu poprawy ochrony zdrowia ludzkiego i środowiska przed zagrożeniami, jakie mogą stwarzać chemikalia.

Bardziej szczegółowe informacje, bezpośrednio dotyczące wyrobów budowlanych, zawiera opracowana przez organ doradczy Komisji Europejskiej SG-DS (*Sub Group on Dangerous Substances*) lista substancji niebezpiecznych, regulowanych, występujących w wyrobach budowlanych tzw. *Indicative List of Regulated Dangerous Substances Possibly Associated with Construction Products under the CPD*. Jest to wykaz priorytetowych substancji niebezpiecznych (wyłącznie objętych przepisami UE lub notyfikowanymi przepisami krajów członkowskich) które będą przedmiotem prac CEN/TC 351 i procedury ich oznaczania wraz z kryteriami sukcesywnie będą wprowadzane do postanowień zharmonizowanych norm wyrobów budowlanych.

1.2 Wskaźniki ilościowe dotyczące środowiska biznesowego

Poniższe wskaźniki ilościowe opisują środowisko biznesowe, w celu wsparcia działań KT poprzez zapewnienie niezbędnych danych:

Zakres prac KT 308 obejmuje wszystkie wyroby budowlane, które ze względu na obecność lub możliwość uwalniania niebezpiecznych substancji obecnych w ich składzie mogą stanowić zagrożenie dla ludzi i środowiska. Ponieważ trudno je wydzielić z całej produkcji na rzecz budownictwa i działalności budowlanej, poniższe ogólne dane odnoszą się do całego sektora i dwóch grup wyrobów budowlanych (cementu i tworzyw sztucznych) co daje ogólne wyobrażenie o skali i wadze zagadnienia.

Udział budownictwa w PKB w 2018 r. wynosił blisko 7 %. W branży pracowało ok. 6 % zatrudnionych. W kraju działało ok. 400 000 firm, w tym 90 % zatrudniających poniżej 9 osób (wg Inżynier Budownictwa 2019 r.).

Podstawowym materiałem we wszystkich rodzajach budownictwa jest cement. Stosowany jest w postaci zaprawy do łączenia elementów, jako podstawowy składnik mieszanki betonowej, do produkcji betonowych elementów prefabrykowanych, wielkogabarytowych konstrukcji monolitycznych, dachówek, pustaków, itp. Jak podaje GUS w 2018 roku cementownie w kraju wyprodukowały 18,940 mln ton cementu.

Tworzywa sztuczne nie zawsze są widoczne w budownictwie, lecz znajdują szerokie i rosnące zastosowanie m.in. w izolacjach cieplnych, do produkcji rur do instalacji wodnych, kanalizacyjnych i gazowych, okien, drzwi, elementów dachowych i wykończenia mieszkań. 20 % całkowitego zużycia tworzyw sztucznych w Europie wg Raportu *PlasticsEurope* z 1918 r. (europejskiego stowarzyszenia gospodarczego reprezentującego wszystkie kraje członkowskie Unii) przypada na sektor budownictwa. Rocznie jest to około 10 mln ton.

PLAN DZIAŁANIA KZ 308

DATA: 2020-10-07

Wersja: 3

Projekt uzgodniony w KT

Strona 4

Ze względu na horyzontalny charakter wymagania nr 3 rozporządzenia UE nr 305/2011 przy ocenie właściwości użytkowych określonych grup wyrobów budowlanych wymagane będzie podawanie informacji o zawartości lub możliwości uwalniania substancji niebezpiecznych w przewidywanych warunkach użytkowania. W związku z tym obowiązujące aktualnie normy zharmonizowane wyrobów, na podstawie aneksów do mandatów Komisji Europejskiej, zostaną uzupełnione o wymagania dotyczące uwalniania niebezpiecznych substancji oraz metody badań opracowywane w CEN/TC 351. Dotyczy to w pierwszym etapie następujących wyrobów: wyroby do izolacji cieplnej, łożyska konstrukcyjne, wyroby gipsowe, ściany osłonowe, urządzenia bezpieczeństwa ruchu drogowego, wyroby konstrukcyjne z drewna i wyroby pomocnicze, płyty drewnopochodne, stal zbrojeniowa i sprężająca do betonu, wyroby murarskie i wyroby związane), wyroby podłogowe i posadzkowe, wyroby do wykańczania ścian wewnętrznych, zewnętrznych i sufitów, wyroby do pokryć dachowych, świetliki, okna dachowe i wyroby pomocnicze), wyroby do budowy dróg, kruszywa) oraz wyroby ze szkła płaskiego, profilowanego i bloków szklanych.

2 OCZEKIWANE KORZYŚCI Z REALIZACJI PRAC KT

Główne korzyści wynikające z realizacji prac KT:

- zapewnienie zdrowych i bezpiecznych warunków funkcjonowania obiektów budowlanych poprzez stworzenie narzędzi do właściwej kontroli wprowadzanych do obrotu i stosowania wyrobów budowlanych spełniających wymagania nr 3 Rozporządzenia CPR - Higiena, zdrowie i środowisko,
- ochrona rynku krajowego przed wprowadzaniem do obrotu wyrobów budowlanych zawierających substancje zagrażające zdrowiu i środowisku,
- wspieranie rozwoju technologii produkcji i wyrobów przyjaznych środowisku,
- eliminowanie barier technicznych w handlu, ułatwienie handlu w kraju, Europie i na świecie,
- promocja ochrony środowiska w pełnym cyklu życia wyrobu budowlanego.

3 CZŁONKOSTWO W KT 308

Każdy podmiot krajowy zainteresowany daną tematyką ma prawo zgłosić chęć uczestnictwa w KT i po spełnieniu wymogów proceduralnych (procedura Z2-P3 w powiązaniu z Z2-P1) stać się członkiem KT. Każdy członek KT realizuje zadania KT poprzez swoich reprezentantów.

Aktualny skład KT jest podany na stronie www.pkn.pl, w Wykazie OT.

4 CELE KT I STRATEGIA ICH REALIZACJI**4.1. Cele KT**

Główne cele KT 308 to:

- możliwie szybka implementacja do zbioru Polskich Norm wszystkich nowo publikowanych Norm Europejskich, opracowanych przez CEN/TC 351,

PLAN DZIAŁANIA KZ 308

DATA: 2020-10-07

Wersja: 3

Projekt uzgodniony w KT

Strona 5

- zapewnienie ośrodkom i laboratoriom wykonującym badania uwalniania substancji z wyrobów metod bardziej efektywnych, dokładniejszych i zautomatyzowanych oraz szczegółowych procedur ich wykonywania,
- tłumaczenia priorytetowych Norm Europejskich znajdujących się w zakresie kompetencji KT 308,
- popieranie inicjatyw i promowanie przyjaznych środowisku technologii produkcji wyrobów budowlanych,
- upowszechnianie wiedzy o wyrobach przyjaznych środowisku.

4.2. Strategia ustalona do osiągnięcia celów KT

W celu osiągnięcia zdefiniowanych celów w KT 308 przyjęto następującą strategię:

- analizowanie i opiniowanie na bieżąco propozycji CEN/TC 351 dotyczących opracowania nowych norm badawczych,
- opiniowanie projektów Norm Europejskich (prEN, FprEN) dotyczących uwalniania niebezpiecznych substancji do środowiska,
- współpraca z KT, które będą uwzględniać metody badawcze opracowane w KT 308 w swoich pracach normalizacyjnych wprowadzając je do norm zharmonizowanych,
- współpraca z KT 350 ds. zrównoważonego budownictwa w zakresie uwzględniania zagrożeń wynikających z obecności w wyrobach niebezpiecznych substancji w deklaracjach środowiskowych wyrobów,
- wyznaczenie priorytetów przy ustalaniu Programu prac normalizacyjnych KT poprzez wprowadzanie do zbioru PN metodą tłumaczenia przede wszystkim norm uznanych za najbardziej przydatne w praktyce, w tym normy terminologicznej,
- podejmowanie starań o uzyskanie środków finansowych,
- upowszechnianie wiedzy o wyrobach i technologiach przyjaznych środowisku.

4.3. Aspekty środowiskowe

Działalność KT 308 jest bezpośrednio związana z ochroną środowiska. Opracowywane normy badawcze będą służyły do oceny uwalniania niebezpiecznych substancji, co będzie miało znaczący wpływ na ograniczenie negatywnego oddziaływania wyrobów budowlanych w pełnym cyklu ich życia na poszczególne elementy środowiska.

- powietrze wewnątrz budynków - norma dotycząca emisji lotnych związków organicznych VOC do powietrza wewnątrz PN-EN 16516:2017+A1:2020
- ochrona wód i gleby – z kilku norm ukazała się dotychczas jedna PN-EN 17087:2019 dotycząca przygotowania próbki badawczej do dalszych analiz, pozostałe normy z tego obszaru są w trakcie zatwierdzania lub opracowania,
- ograniczenie niebezpiecznego promieniowania – tu przewidziano dwie normy: norma dotycząca oznaczania aktywności radu-226, toru-232, potasu-40

PLAN DZIAŁANIA KZ 308

DATA: 2020-10-07

Wersja: 3

Projekt uzgodniony w KT

Strona 6

metodą spektrometrii promieniowania gamma i norma w sprawie oceny dawki promieniowania gamma są aktualnie na etapie opracowywania.

5 CZYNNIKI WPŁYWAJĄCE NA REALIZACJĘ PROGRAMU PRAC KT I WPROWADZANIE NOWYCH TN DO PROGRAMU PRAC

Każdy zainteresowany ma możliwość zgłaszania tematów normalizacyjnych (TN) wypełniając Karty nowego tematu (KNT) lub Karty propozycji tematu normalizacyjnego (KPT).

Każdy zgłoszony TN jest wprowadzany do programu KT. KT decyduje o kontynuacji lub zaniechaniu tematu normalizacyjnego.

W programie prac prezentowane są wszystkie TN będące aktualnie w opracowaniu.

Program prac KT znajduje się na stronie www.pkn.pl, w Wykazie OT, po wybraniu numeru właściwego KT.

Drugi element numeru tematu normalizacyjnego wskazuje numer Podkomitetu Technicznego opracowującego temat, np. numer tematu normalizacyjnego XXX.1.XXXX oznacza wykonywanie w KT XXX PK 1 (Podkomitecie Technicznym nr 1 Komitetu Technicznego XXX). Jeżeli drugi element przyjmuje wartość zero oznacza to, że TN jest opracowywany w KT.

Podstawowe czynniki wpływające na realizację prac KT 308 to ścisłe powiązanie działalności komitetu z pracami CEN/TC 351 *Construction products: Assessment of release of dangerous substances*. Opóźnienia w przygotowaniu projektów norm w CEN/TC 351 (cały proces miał się zakończyć w 2017 r.) przekładają się na niewielką dotychczasową aktywność KT 308. W CEN/TC 351 zostało opracowanych na dzień dzisiejszy kilkanaście raportów technicznych CEN/TR, 11 specyfikacji technicznych TS i tylko trzy normy EN. Normy te wprowadzono już do zbioru polskich norm metodą uznaniową, w języku angielski. W przygotowaniu jest 13 kolejnych dokumentów normalizacyjnych, na etapie projektów norm (prEN).

Ponadto:

- specjalistyczny chemiczny charakter opracowywanych metod badawczych ograniczający zainteresowanie nimi tylko do nielicznych, wyposażonych w nowoczesną aparaturę laboratoriów badających wyroby budowlane,
- brak środków finansowych na przygotowanie polskich wersji nawet podstawowej normy terminologicznej,
- brak dotychczas konkretnych wymagań (ilościowych lub klasyfikacji) dotyczących zawartości lub uwalniania niebezpiecznych substancji wprowadzonych do norm zharmonizowanych wyrobów budowlanych i związany z tym brak zainteresowania środowiska biznesowego normami badawczymi, które są w gestii KT 308.

PLAN DZIAŁANIA KZ 308

DATA: 2020-10-07

Wersja: 3

Projekt uzgodniony w KT

Strona 7

6 WYKAZ PROPOZYCJI TEMATÓW NORMALIZACYJNYCH, DLA KTÓRYCH KT PRZEWIDUJE POZYSKANIE ZAMAWIAJĄCYCH W RAMACH PRAC NA ZAMÓWIENIE

Zgodnie z ustalonymi priorytetami KT 308 proponuje w pierwszej kolejności przetłumaczenie na język polski normy terminologicznej wprowadzonej do zbioru polskich norm metodą uznaniową, w języku angielskim:

PN-EN 16687:2015-07 wersja angielska

Wyroby budowlane -- Ocena uwalniania substancji niebezpiecznych – Terminologia

Przewiduje się także, przygotowanie polskich wersji językowych kolejnych norm wprowadzanych do krajowego zbioru metodą uznaniową. Priorytetem będą normy badawcze służące do oceny uwalniania niebezpiecznych substancji z wyrobów budowlanych przywołane w normach zharmonizowanych.